

[Bertel Dahlgaard.]

os til det punkt, hvor vi befinder os i dag, har til en vis grad været tilsløret af krigstidens særlige forhold. Vi blev her pludselig stillet overfor begivenheder og tilstande, der gjorde det åbenbart for enhver, at staten måtte sætte snævre grænser for den privates udnyttelse af situationen. Vareknapheden gjorde enhver, der besad varer, til en art monopolist, og kun de mest rabiater og sociale kredse kunne tilråde, at der gaves frihed til at udnytte landets nødstilstand. Men krigstiden gav ikke blot anledning til en nødvendig, men voldsom udvidelse af statens magtbeføjelser, den befordrede samtidig indenfor erhvervslivet i overordentlig grad branchers og erhvervsorganisationers aftaler til beskyttelse af særinteresser. Det drejer sig her om en udvikling, som utvivlsomt ville være sket alligevel, men det er vist ikke for meget at sige, at krigstiden fremskyndede denne udvikling med mindst 10, måske 20 år.

Det var derfor rigtigt set af folketetinget, da det i 1949 gennem beslutningen om nedsettelse af trustkommissionen gjorde det klart overfor offentligheden, at der måtte foreligge en monopollovgivning klar til gennemførelse den dag, omstændighederne gjorde det muligt at afvikle den ekstraordinære prisregulering. Denne dag er vi nu nået frem til. Det er en stor og glædelig begivenhed, at vi nu kan sige, at med overgangen til en monopollovgivning skønnes det under de nuværende forhold ikke mere nødvendigt med statens kontrol undtagen i de tilfælde, hvor erhvervslivet selv gør forsøg på at afskaffe den fri konkurrence på en måde, der griber ind i andre borgeres berettigede interesser og derigennem på uberettiget måde beskærer deres frihed.

En ekstraordinær prislovgivning som den, der nu har eksisteret i 13 år, udøvet af staten, vil altid have svært ved at få et godt eftermæle. Den føles af de erhvervsdrivende, den skal kontrollere, som en ulidelig tvang, og af forbrugerne, som den skal værne mod udbytning, vil den sjældent synes virksom nok. Alligevel vil det nok i dag være berettiget at minde om, at Danmark under denne lovgivning kom igennem besættelsens år på en måde, der stort set gav erhvervslivet gode kår og samtidig sikrede så megen stabilitet i priserne, at Danmark i

årene efter krigens slutning syntes skærmet mod en inflations ulykke.

Det tjener folketetinget til megen ære, at det i enighed i 1940 gennemførte og i besættelsestiden og efterkrigstiden, så længe det var nødvendigt, opretholdt en prislovgivning, der på een gang var mådeholden og dog virkningsfuld. Det kan nu synes nærmest eventyrligt, at det herhjemme lykkedes i krigens sidste 4 år at holde vort prisniveau næsten konstant. Det er en af de ting, der efter krigen har givet dansk erhvervsliv øgede muligheder for at blive konkurrence-dygtigt under efterkrigstidens forhold, og som derfor har været af fundamental betydning for det danske samfund.

Når vi nu står foran gennemførelsen af en monopollovgivning, vil de fleste kunne se, at det var lykkeligt, at krigstidens prislovgivning også gav den fornødne bemyndigelse til i et vist omfang at kontrollere og begrænse monopolers og konkurrencebegrænsende aftalers magtanvendelse. Derigennem er der — som det ærede medlem hr. Thor-kil Kristensen nævnte — tilvejebragt et erfaringsmateriale af den største værdi for folketetinget, som ethvert folketingsmedlem kan gøre sig bekendt med ved i trustkommissionens betænkning at læse prisdirektoratets redegørelse for de retningslinier, priskontrol-rådet har fulgt i de forløbne år.

Jeg synes ikke, det ville være rigtigt, hvis vi ikke her under behandlingen af denne sag mindedes professor Sindballe, som i 12 år øvede en så fremragende gerning som den myndige leder af krigstidens prisregulering, og som, så langt den gældende lovgivning gjorde det rimeligt, bidrog til i priskontrol-rådets virksomhed at fæstne visse grundlæggende principper for en kontrol med monopoler og aftaler. Professor Sindballe havde en lykkelig evne til retsindigt at afveje helhedens interesser med hensynet til erhvervslivets trivsel. Han var et værn imod, at samfundets kontrol gik over gevind. Men jeg vil også gerne sige til det ærede medlem hr. Weikop, at han havde på den anden side meget lidt respekt for erhvervskredse, der ikke kunne se ud over deres egne snævre interesser. Jeg tror, det ville være lykkeligt for denne sags videre forløb, om den ro og nøgterne dømmekraft, som professor Sindballe var så berømt for, kunne sænke sig over behandlingen her.